

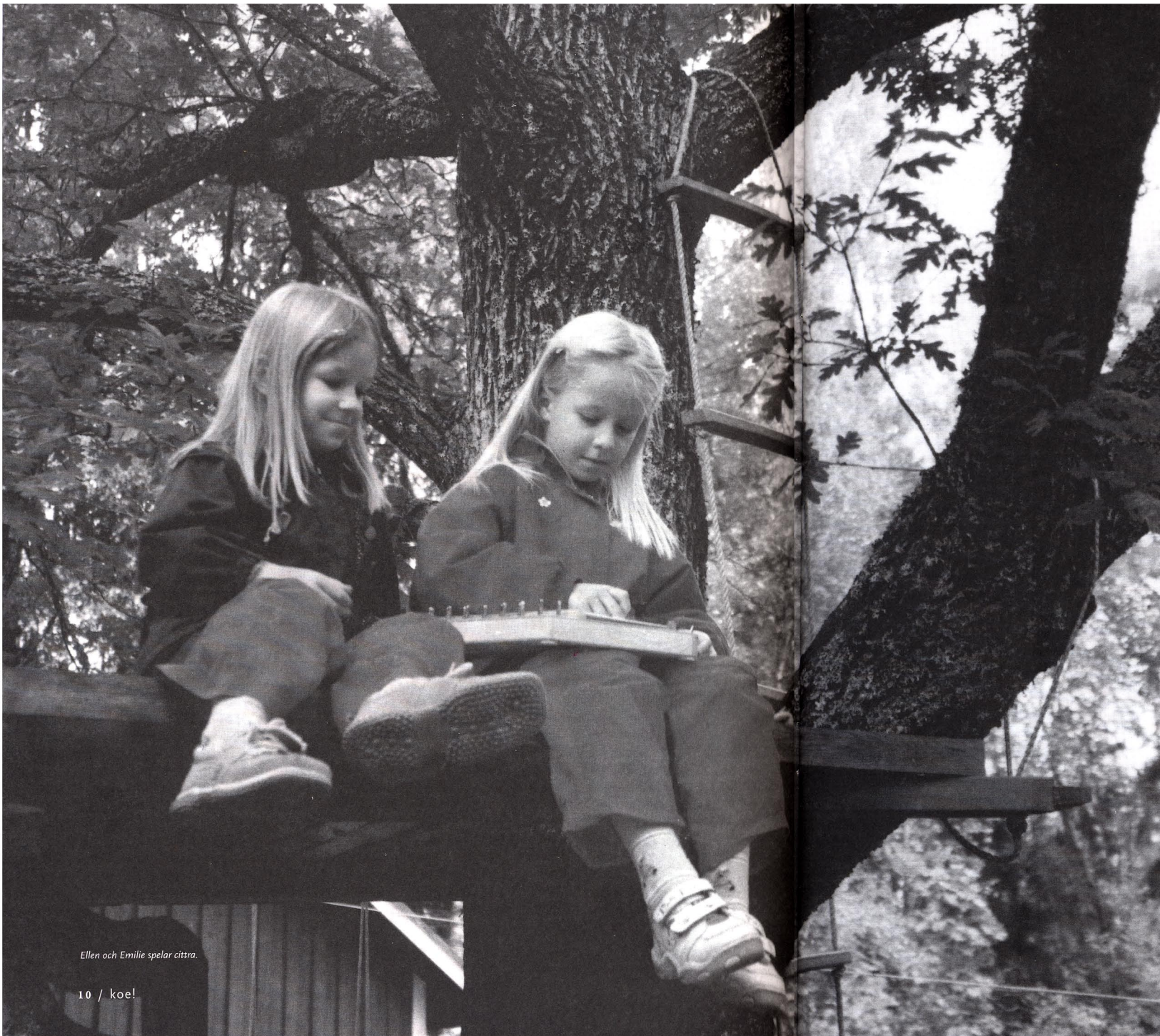
Musik kan bekräfta vår existens!

"SE MIG FÖR HÄR ÄR JAG" –
SÅ BÖRJAR ABBAS "ÄLSKA MIG."
MUSIK GER OSS ETT UTMÄRKT TILLFÄLLE
ATT SÄGA JUST DETTA: HÄR ÄR JAG!

Teksti JOHAN LUTZ

Genom musiken kan vi bekräfta vår existens, utveckla och forska i vår verklighetssuppfattning, dela livets pulserande hjärtslag med andra i glädje och sinnesrus, ge uttryck för oro och sorg, möta vårt eget innersta.

Ja, musik är många saker: symfonier, Eurovision, hip-hop; fysik, kontrapunkt, harmonilära; kommunikation, glädje, gemenskap. Tyvärr är musik ofta desutom en prestationsbetonad, ångestfylld idrottsgren där teknik och mening skiljs åt, där formen blir viktigare än innehållet, där elevens- och lärarens- fokusering på att spela "rätt" gör att allt blir fel.

Ellen och Emilie spelar cittra.

10 / koe!

Många föräldrar påpekade att självkänslan stärktes och att barnen upplevde timvis med roliga stunder i skapandets glädje.

Det är kanske ingen idé att här fundera över hur och varför så många människor i vårt samhälle anser det onaturligt att släppa fram en ton utan alkohol i blodet. Det man kan konstatera är att sång, musik och dans är en naturlig del av vardagen i flera andra kulturer, och att vår tystnad snarast beror på hämningar, spänningar, osäkerhet.

FAMILJEN FÖRENAS KRING MUSIKEN

Att också alla finländare gärna skulle vilja uttrycka sig musikaliskt har jag gång på gång fått bekräftat med hjälp av ett litet, anspråkslöst instrument jag kallar för "lillcittran" – senast för en timme sedan, då en kvinna ringde och nämnde att hon hade lånat en lillcittra av en vän och "spelat till klockan 2 på natten då jag tänkte att, nej, nu måste jag gå och lägga

LILLCITTRAN I FÖRSKÖLAN

Lillcittran liknar en kantele och har 15 strängar, stämde i en durskala i 2 oktaver (kvinten som lägsta ton så som jag stämmer dem). Det unika är att "noterna" ligger under strängarna och visar vilken sträng som skall spelas – man börjar från vänster, följer "pärlbandet"/röda tråden, och spelar en ton för varje not/pärle. Noterna kan vara enkla bollar, stjärnor eller andra figurer, eller vanliga fjärdedelsnoter osv. Bekanta sånger kan spelas utan svårigheter redan första gången av barn från 4-5 års åldern.

Jag har tidigare använt lillcittran i kultur & hälsa projekt på BB, barnavdelningar på sjukhus, inom mentalvården och äldreomsorgen. Eftersom jag är intresserad av musik i familjen startade jag ett projekt med 4 förskolegrupper (ca 10 barn i varje) i Karis hösten 2002. På grund av att cittran är rätt okänd i Norden introducerade jag instrumentet genom regelbundna musikstunder där alla barn spelade på var sitt instrument. Vi spelade och sjöng samtidigt, både bekanta och nya sånger, och julsånger när den tiden närmade sig. Alla förskolebarn deltog, och alla uppträdde offentligt vid olika evenemang. Genom att erbjuda hemlån av cittror mot att föräldrar svarade på 2 frågor ("Hur mycket användes cittran där hemma?" och "Berätta fritt om vad barnet/ni gjorde

och positiva/negativa erfarenheter m.m.") fick jag inom kort ett 20-tal svar med beskrivningar av familjens eget musicerande i hemmet.

"REDAN FRÅN BÖRJAN VAR HELA FAMILJEN INSPIRERAD"

Dagboksbladen var överraskande positiva och intressanta. Många föräldrar påpekade att självkänslan stärktes och att barnen upplevde timvis med roliga stunder i skapandets glädje. Flera komponerade egna stycken och skrev även ner dem i bollnot-form. Också syskonen, föräldrar och mor- och farföräldrar engagerades och delade musikstunder. Barnen fungerade som "lärare" för (också äldre) syskon

JONATHAN LUTZ

Jonathan Lutz är född 1953 i Minnesota men har sedan 1977 arbetat mest i Sverige och Finland. Ett tidigt intresse för musik och psykiatri ledde till engagemang i gemenskapsbyggande projekt både lokalt och internationellt och med alla åldersgrupper. För tillfället har han bl.a. cittra projekt i förskolan, högläsningprojekt vid brasan med skolbarn, och flera körer, inkl. en projektkör med män som turnerar i Kina juni 2004. Som doktorand i musikvetenskap vid Åbo akademi forskar han i ämnet musik i familjen. Han har varit med i Svenska kulturfondens och Folkhälsans arbetsgrupp för kultur/konst och hälsa sedan 1998. Frågor kring lillcittran kan riktas till ranckenlutz@surfn.net.

och andra. Att strid om vem som fick spela uppstod var ungefär det enda negativa som nämndes.

Intressant nog är föräldrarnas kommentarer nästan enbart inriktade på känslan av självförtroende och gemenskap m.m. och inte på synpunkter angående rytmer, noterna eller andra typiska element som musiklärare brukar intressera sig för! Eftersom cittran är självklar och enkel i användningen är förklaringen antagligen den att s.g.s. alla barn klarade det rent tekniska så pass bra att föräldrarnas uppmärksamhet inte fokuserades speciellt mycket på dessa aspekter.

EN BILLIG MEDICIN

Jag ser det som en stor uppgift för mig personligen att sprida kunskap om lillcittran och är glad att jag nyligen fick ett stipendium för att utveckla notpaket och handledning för bruk av lillcittran i förskolor, lägstudier och på eftis. Det fina med lillcittran är att alla genast kan skapa musik – även på egen hand och utan handledning – och det ger många en stark upplevelse av skaparglädje och lust att gå vidare. Den alltför vanliga ångesten och rädslan inför musiken övervinns. Lillcittran är nog en billig medicin, tycker jag, och jag ser fram emot mitt besök till barnavdelningen på mentalsjukhuset Ekåsen där cittran blivit ett glädjeämne. *